

3. **Státní rozpočet a fiskální politika** - k plnění svých funkcí potřebuje stát peníze, čím více funkcí tím více peněz. Jako řádný hospodář dopředu **plánuje, kolik** v následujícím roce **peněz potřebuje** (výdajová stránka státního rozpočtu) **a kolik jich získá** (příjmová stránka). Porovnáním těchto dvou stran pak státní rozpočet může plánovat jako **vyrovnaný** (příjmy = výdaje), **přebytkový** (příjmy > výdaje) nebo **schodkový** (příjmy < výdaje). Návrh státního rozpočtu na následující rok předkládá vláda ke schválení parlamentu a schválený **rozpočet má podobu zákona**. Výdajovou stránku je vláda schopna dodržet a v případě nepříznivého ekonomického vývoje může naplánované výdaje záměrně nedočerpat, aby se nedostala do dluhu. Příjmovou stránku však může ovlivnit pouze nepřímo a zde je riziko, že stát získá méně peněz (na daních, clech apod.), než si naplánoval, a tyto peníze mu budou chybět. To byl také vývoj v ČR v letech **1996, 1997 i 1998**, kdy rozpočet byl pro každý rok **plánovaný jako vyrovnaný**, ale ve skutečnosti skončily uvedené roky deficitem (schodkem, dluhem). Za rok 1998 dosáhl náš rozpočet schodku 30 mld. Kč. Proto **státní rozpočet na rok 1999 byl už naplánován jako schodkový** (plánovaný schodek 31 mld. Kč). Schodek státního rozpočtu znamená, že si stát musí na své výdaje někde půjčit. Většinou vydá státní dluhopisy, které si koupí tuzemské banky a podniky nebo zahraniční investoři. Stát pak musí dluh splácet včetně úroků. **Za rok 2015 byl plánovaný schodek státního rozpočtu 100 mld. Kč a skutečný byl 62,8 mld. Kč** - plán a skutečnost se liší. Plánovaný státní rozpočet na rok 2016 měl příjmy 1181 mld Kč a výdaje 1251 mld Kč - je tedy plánovaný schodek 70 mld Kč. Ve skutečnosti skončil 2016 přebytkem 61,8 mld. Kč.

- **Přebytkový rozpočet** - vytváří rezervu státu na dobu nepříznivého ekonomického vývoje (hospodářské krize, recese), na druhou stranu však stát, který neutratí veškeré své příjmy, nevytváří nové pracovní příležitosti, nedává zakázky soukromým firmám a tak nepodporuje rozvoj ekonomiky. Přebytkový rozpočet bývá výsledkem **restriktivní fiskální politiky**;
- **Schodkový rozpočet** (vzniká deficit státního rozpočtu) - sice podporuje dočasný rozvoj ekonomiky, ale "na dluh". Vydané peníze převyšující příjmy, stát bude muset ušetřit v příštích letech a nikdo mu dopředu nezaručí, že to nebudou roky ekonomicky problémové. Schodkový rozpočet si po několik let mohly dovolit USA jako silná ekonomika, ale i ti dnes přecházejí na rozpočet vyrovnaný a tvrdou fiskální kázeň. Schodkový rozpočet bývá výsledkem **expanzivní fiskální politiky**;
- **Vyrovnaný rozpočet** - potvrďme pravidlo o zlatém středu a konstatujme, že naše ekonomika není natolik silná, aby si mohla dovolit odchylky (kladné ani záporné). Dokládá nám to i MMF svými doporučeními i požadavky EU v pravidlech o přidružení.

Pojem **sektor vládních institucí** je širší než pojem státní rozpočet a je dobré vědět, které instituce zahrnuje:

a) veřejné rozpočty

- státní rozpočet;
- územní samosprávy (obce, kraje atd.);
- mimorozpočtové fondy (například Fond dopravní infrastruktury, Pozemkový fond apod.);

b) další vládní instituce.

Státní rozpočet	
Příjmová stránka <ul style="list-style-type: none"> • daně • cla • sociální pojištění • ostatní příjmy (poplatky, apod.) • příjmy z rozpočtu EU 	Výdajová stránka <ul style="list-style-type: none"> • státní správa (úřady) • obrana státu, školství, zdravotnictví • transfery obyvatelstvu (důchody, dávky atd.) • státní zakázky (dálnice, atd.) • investice do životního prostředí atd. • odvody do rozpočtu EU
příjmy celkem	= výdaje celkem

Obr. 79 Schéma vyrovnaného státního rozpočtu